

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА**

ВІСНИК

**Чернігівського національного
педагогічного університету**

Випуск 86

Том II

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ.

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

**Чернігів
2011**

ВІСНИК
Чернігівського національного педагогічного університету
імені Т.Г. Шевченка

Головна редакційна колегія

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор,
чл.-кор. НАПН України **Носко М.О.**

Відповідальний редактор доктор історичних наук, професор **Дятлов В.О.**

Редакційна колегія серії "Педагогічні науки": Бобир С.Л., Боровик А.Г., Гетта В.Г.,
Гринь Т.В., Жила С.О., Завацька Л.М., Зайченко І.В., Носко М.О., Сидоренко В.К.,
Кузьомко Л.М., Ляшенко О.І., Огієнко М.М., Пліско В.І., Ростовський О.Я., Савченко В.Ф.,
Сеніна В.К., Скок М.А., Скребець В.О., Стрілець С.І., Торубара О.М.

Редакційна колегія серії "Фізичне виховання та спорт": Носко М.О., Пліско В.І.,
Медведева І.М., Кузьомко Л.М., Огієнко М.М., Єрмаков С.С., Зайченко І.В., Жиденко А.О.,
Лукаш О.В., Ляпін В.П., Власенко С.О., Сергієнко Л.П., Яковенко В.В., Скребець В.О.,
Торубара О.М., Приймак С.Г., Синіговець В.І., Гаркуша С.В., Осадчий О.В., Лисенко Л.Л.,
Багінська О.В., Почтар О.М.

Відповідальні за випуск: кандидат педагогічних наук, професор, зав. кафедри педагогіки,
психології та методики фізичного виховання **Огієнко М.М.**;
кандидат педагогічних наук, доцент **Багінська О.В.**;
кандидат педагогічних наук, доцент **Почтар О.М.**;
кандидат педагогічних наук, доцент **Лисенко Л.Л.**

*За зміст публікацій, достовірність результатів досліджень
відповідальність несуть автори.*

Заснований 30 листопада 1998 р.
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серії КВ № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.)

Адреса редакційної колегії:
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, тел. (04622) 3-20-09.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка
(протокол № 8 від 30 березня 2011 року)

Постановою Вищої атестаційної Комісії України "Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: педагогічні науки" внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата педагогічних наук.

(Постанова президії ВАК України
від 16 грудня 2009 р. № 1-05/6)

© Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т. Г.Шевченка, 2011
© Автори, 2011

Беликова Н.А.

ПРИМЕНЕНИЕ НОВЕЙШИХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ

В статье изучены отдельные аспекты применения новейших педагогических технологий в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов по физической реабилитации. Установлено, что чаще преподаватели применяют дискуссии и проблемные лекции. Наименее популярным является метод мозгового штурма.

Ключевые слова: новейшие технологии, профессиональная подготовка, специалисты по физической реабилитации.

Belicova N.O.

APPLICATION OF THE NEWEST PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL REHABILITATION

In the article the separate aspects of application of the newest pedagogical technologies in the training of future specialists in physical rehabilitation. Established that most teachers use discussion and problem lecture. Least popular is the method of brainstorming.

Key words: latest technology, training, specialists in physical rehabilitation.

Стаття надійшла до редакції 30. 03.2011

УДК 373.091.12.011.3-051:796

Богданова Г.С.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглядаються педагогічні умови, які сприяють розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури у післядипломній педагогічній освіті. Надається коротка характеристика кожної запропонованої педагогічної умови та особливості її впливу на професійне зростання та самовдосконалення вчителів фізичної культури.

Ключові слова: педагогічні умови, професійна компетентність, учителі фізичної культури.

Постановка проблеми. Зміни, які сьогодні відбуваються у системі освіти, акцентують увагу на необхідності підвищення кваліфікації, професіоналізму та професійної компетентності вчителя. Актуальними і перспективними потребами суспільства і держави стає підготовка розвиненої особистості, здатної до соціальної адаптації у суспільстві, самоосвіти і самовдосконалення. Підвищується попит на кваліфіковану, творчу, конкурентоспроможну особистість учителя. Саме тому розвиток професійної компетентності вчителя стає однією із головних завдань системи післядипломної педагогічної освіти.

Досягнення високого рівня професійної компетентності стає можливим завдяки реалізації випереджувальної спрямованості навчання у системі післядипломної педагогічної освіти і запровадженню педагогічних умов розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз психолого-педагогічних джерел дає змогу стверджувати, що поняття "педагогічні умови" розглядається у різних аспектах, при цьому багато авторів наводять своє

бачення та трактування цього поняття. Так, наприклад, М. Зверева вважає, що педагогічні умови складають змістовну характеристику компонентів (зміст, організаційні форми, засоби навчання та характер взаємин між учителем та учнями) та конструюють педагогічну систему [1].

О. Соколенко визначає педагогічні умови як комплекс взаємозалежних і взаємообумовлених заходів педагогічного процесу, що забезпечують досягнення конкретної мети [4].

Досліджуючи професіоналізм управлінської діяльності керівників шкіл, Т. Сорочан зазначає, що "педагогічні умови – це особливості підготовки керівників шкіл до управлінської діяльності у системі післядипломної педагогічної освіти, які сприяють розвитку професіоналізму" [5, с. 221].

Однак, зазначені фахівці не займалися спеціальним вивченням педагогічних умов розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури у післядипломній педагогічній освіті. Тому надалі ми перейдемо до більш конкретного розгляду означеної нами проблеми.

Мета статті полягає у розкритті педагогічних умов, які сприяють розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури у післядипломній педагогічній освіті.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до розгляду педагогічних умов розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури у післядипломній педагогічній освіті, зазначимо, що під професійною компетентністю вчителів фізичної культури ми розуміємо інтегративну професійну характеристику, яка включає сукупність професійно важливих особистісних якостей, психолого-педагогічних знань, умінь та навичок вирішення професійних завдань різного рівня складності, що дозволяє вчителю фізичної культури ефективно розв'язувати педагогічні завдання у навчально-виховному процесі школи.

У контексті нашого дослідження ми розглядаємо педагогічні умови як важливі чинники, що сприяють розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури у системі післядипломної педагогічної освіти.

Слід зазначити, що педагогічні умови відрізняються від інших умов, наприклад соціальних, психологічних, організаційних. Так соціальні умови відображають особливості ставлення суспільства до проблем розвитку професійної компетентності педагогічних працівників, вимоги до атестації педагогів. Психологічні умови базуються на закономірностях розвитку та самореалізації особистості вчителя та передбачають створення психологічного комфорту з урахуванням індивідуальних особливостей. Організаційні умови визначають загальні вимоги до структури та порядку проходження вчителями курсової підготовки [5, с. 211].

Виходячи з вищезазначеного та спираючись на особливості підготовки і перепідготовки вчителів фізичної культури у післядипломній педагогічній освіті, нами були визначені такі педагогічні умови розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури:

- посилення мотивації вчителів фізичної культури до власного професійного зростання та самовдосконалення;
- використання інтерактивних методів навчання, що сприяють розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури у міжкурсовий період;
- оволодіння сучасними фізкультурно-оздоровчими технологіями та їх упровадження у практику на підставі майстер-класів.

Посилення мотивації вчителів фізичної культури до власного професійного зростання та самовдосконалення виділено нами як педагогічну умову, в основу якої ми поклали усвідомлений, цілеспрямований процес власного саморозвитку і самоосвіти педагога. Виділення цієї умови зумовлено тим, що розуміння вчителем необхідності у власному професійному розвитку та самовдосконаленні є одним з найважливіших чинників підвищення рівня професійної компетентності. Розвиток професійної компетентності відбувається за наявності мотивації, необхідної для здійснення певних дій, що призведуть до отримання позитивних результатів у професійній діяльності та особистісному розвитку.

"Портфоліо професійних досягнень" ми виділяємо як один з компонентів мотиваційного спрямування вчителів фізичної культури до власного професійного зростання та самовдосконалення. Цей компонент, на нашу думку, є рушійною силою, що спонукає вчителя робити певні дії для того, щоб поповнити свій професійний досвід. Також "портфоліо професійних досягнень" є необхідним елементом при оцінюванні рівня професійної компетентності педагога під час його атестації.

Іншими компонентами мотиваційного спрямування вчителів фізичної культури до власного професійного зростання та самовдосконалення є створення відповідного середовища та наявність сучасного управління. Така організація і зацікавленість з боку керівництва спонукає педагога до власного професійного зростання, пошуку нових шляхів покращення результатів своєї роботи. Якщо у педагогічному колективі підтримується та заохочується творчий професійний пошук, надається кваліфікована допомога, організована методична робота тоді розвиток професійної компетентності вчителя буде відбуватися інтенсивніше. Посиленню мотивації вчителів фізичної культури до власного професійного зростання та самовдосконалення сприятиме методична робота, яка проводиться методичними кабінетами і шкільними методичними об'єднаннями.

Інша педагогічна умова, яку ми виокремили – використання інтерактивних методів навчання, що сприяють розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури у міжкурсовий період.

Інтерактивність навчання обумовлена пошуком нових технологій навчання, які спрямовані на розвиток професійної компетентності педагогів, здатністю до взаємодії з усіма учасниками навчально-виховного процесу, обміном професійним досвідом тощо.

Як зазначають О. Пометун, Л. Пироженко, "інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учасник відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність" [2, с. 9].

Виходячи зі специфіки професійної діяльності вчителів фізичної культури, нами було виділено як педагогічну умову оволодіння сучасними фізкультурно-оздоровчими технологіями та їх упровадження у практику через проведення майстер-класів, бо розвиток професійної компетентності включає накопичення не тільки теоретичної інформації, але й практичних навичок.

Ознайомитись з практичним досвідом провідних педагогів і перейняти деякі професійні навички проведення навчальних занять можливо лише при активній участі вчителів фізичної культури у майстер-класах. Вони є найбільш сприятливою формою професійного зростання вчителів фізичної культури, бо під час таких занять можливо не тільки побачити, а й відчути на собі всі важливі моменти і прийоми, які вчитель-майстер застосовує у своїй роботі.

Майстер-класи є цікавою формою організації навчання як для педагогів, які проявляють активну позицію щодо пошуку шляхів свого професійного зростання, так і для вчителів, які пасивно відносяться до власного професійного розвитку. Вагоме значення майстер-класи мають і для самого вчителя-майстра, бо він також розвивається і вдосконалює свої професійні уміння та навички.

Проведення майстер-класів розраховано на певну групу вчителів фізичної культури, яких об'єднує загальна мета – перейти у вчителя-майстра (провідний педагог, який проводить майстер-клас) його досвід роботи, професійні і особистісні якості, майстерність тощо. Найчастіше така передача здійснюється шляхом прямого показу прийомів роботи з повним роз'ясненням кожної дії.

Майстер-клас включає комплекс методичних прийомів, оригінальних педагогічних дій щодо ефективного вирішення навчально-виховних завдань, якими володіє тільки цей педагог. Позитивний результат навчання в роботі майстер-класу полягає в тому, що:

- а) активний вчитель, оволодіваючи запропонованим учителем-майстром механізмом навчання, аналізує свій педагогічний досвід і знаходить способи щодо його оновлення;
- б) пасивний вчитель, виконуючи певний алгоритм дій, включається в активну пізнавальну діяльність.

При підготовці майстер-класів ми спиралась на алгоритм технології його проведення:

1. Презентація педагогічного досвіду вчителя-майстра.
    - 1.1. Коротка характеристика учнів обраного контингенту.
    - 1.2. Коротке обґрунтування основних ідей технології, яка ефективна в роботі з цією категорією
    - 1.3. Опис досягнень досвіду роботи вчителя-майстра.
    - 1.4. Визначення проблем і перспектив у роботі вчителя.
  2. Представлення системи уроків.
    - 2.1. Опис системи уроків у режимі ефективної педагогічної технології.
    - 2.2. Визначення основних прийомів роботи, які вчитель-майстер демонструватиме слухачам.
  3. Імітаційна гра.
    - 3.1. Учитель-майстер проводить урок із учителями (учасниками майстер-класу), демонструючи прийоми ефективної роботи з учнями.
    - 3.2. Під час проведення майстер-класів його учасники одночасно виступають як у ролі учнів, які активно залучаються до роботи у майстер-класі, так і експертів, які аналізують і оцінюють ефективність запропонованих дій та заходів.
  4. Моделювання.
    - 4.1. Самостійна робота учасників майстер-класу з розробки власної моделі уроку в режимі технології уроку вчителя-майстра.
- Майстер виконує роль консультанта, організовує самостійну діяльність учасників і управляє нею.
5. Рефлексія.
    - 5.1. Дискусія за наслідками спільної діяльності Майстра і учасників. Досягнення цілей в роботі майстер-класу визначається відповідно до поставленої мети [3].

Підсумовуючи вищезазначене, майстер-клас можна охарактеризувати таким чином, що це:

– форма навчання для людей будь-якого віку і статі (об'єднаних у групи за актуальною для них темою), які через діяльнісний підхід шляхом самоорганізації і активізації власного творчого потенціалу удосконалюють свої професійні знання, уміння, навички;

– наочна демонстрація досягнень професіонала з метою передачі знань і досвіду учасникам майстер-класу з метою використання їх у своїй роботі;

– одна з форм навчального заняття, на якому вчитель-майстер, залучаючи до спільної діяльності кожного вчителя-учня, навчає його творчо мислити, самостійно організовувати навчання, оволодівати новим матеріалом;

– "родзинка", яку потрібно представити творчо, щоб було актуально і цікаво;

– одна з форм пізнання за допомогою активної діяльності учасників, де характерною ознакою є використання максимального потенціалу кожного.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Отже, охарактеризовані педагогічні умови є сприятливою основою для досягнення високого рівня розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури, їх професійного зростання та самовдосконалення. Особливо ми акцентуємо свою увагу на застосуванні інтерактивних форм навчання та запровадженні майстер-класів, які найбільш ефективно впливають на динаміку розвитку показників професійної компетентності. Перспективи подальших розвідок нашої роботи будуть спрямовані на представлення експериментальних результатів запропонованих педагогічних умов розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури у післядипломній педагогічній освіті, які ми плануємо розкрити у наступних статтях.

Використані джерела

1. Зверева М. В. О понятии "дидактические условия" / М. В. Зверева // Новые исследования педагогических наук. – М. : Педагогика, 1987. – № 1. – С. 29–32.
2. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : А. С. К., 2005. – 192 с.
3. Русских Г. А. Мастер-класс – технология подготовки учителя к творческой профессиональной деятельности / Г. А. Русских // Методист. – 2002. – № 1. – С. 15–18.
4. Соколенко О. І. Формування ціннісного ставлення студентів вищих педагогічних навчальних закладів до свого здоров'я : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Соколенко Олена Іванівна. – Луганськ, 2008. – 209 с.
5. Сорочан Т. М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика : монографія / Т. М. Сорочан – Луганськ : Знання, 2005. – 384 с.

Богданова А. С.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

В статье рассматриваются педагогические условия, которые способствуют развитию профессиональной компетентности учителей физической культуры в последипломном педагогическом образовании. Предоставляется короткая характеристика каждого предложенного педагогического условия и особенности ее влияния на профессиональный рост и самосовершенствование учителей физической культуры.

Ключевые слова: педагогические условия, профессиональная компетентность, учителя физической культуры.

Bogdanova A. S.

PEDAGOGICAL TERMS DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF PHYSICAL TRAINING TEACHERS

Pedagogical terms which are instrumental in development of professional competence of physical training teachers in In-Service Teacher Training are examined in the article. Short description of every offered pedagogical condition and feature of their influence is given on professional growth and self-perfection of physical training teachers.

Keywords: pedagogical terms, professional competence, physical training teachers.

Стаття надійшла до редакції 29. 03.2011

<i>Гомізіна Ю. І.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ПЛАТЕСУ ЯК НАПРЯМ ОЗДОРОВЛЕННЯ.....	251
<i>Федечкін В.Г., Федюк О.М., Бондаренко М.Ю., Плиска О.І.</i> СТАН ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ НАВЧАЛЬНОГО РОКУ ТА ЙОГО ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД ПСИХОЛОГІЧНОГО ТИПУ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРІВ.....	255
<i>Хабінець Т. О., Юрченко О. А.</i> РУХОВА АКТИВНІСТЬ У СУЧАСНОМУ ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ.....	260
<i>Хорошуха М.Ф.</i> ВПЛИВ ОБЛИВАННЯ ХОЛОДНОЮ ВОДОЮ ЗА СИСТЕМОЮ П.К. ІВАНОВА НА ВЕГЕТАТИВНИЙ ТОНУС ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ 13-16 РОКІВ.....	264
<i>Хрипко І.В.</i> АНАЛІЗ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	268
<i>Хрипко Л.В.</i> КОНТРОЛЬ І КОРЕКЦІЯ ОСВІТНЬО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАХОДІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СТУДЕНТІВ ТИМЧАСОВО ЗВІЛЬНЕНИХ ВІД ЗАНЯТЬ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я.....	272
<i>Черненко Е.Е., Маликов Н.В.</i> ИССЛЕДОВАНИЕ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФУНКЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ДЕВУШЕК, ЗАНИМАЮЩИХСЯ ФИТБОЛ-АЭРОБИКОЙ.....	275
<i>Щурова Н. В.</i> КРИТЕРІЙ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	279

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

<i>Архипов О.А.</i> ВДОСКОНАЛЕНА ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАНЯТЬ З ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ПЕДАГОГІВ (II).....	283
<i>Батечко Д., Степанова І.</i> ЗАСОБИ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	292
<i>Белкова Н.О.</i> ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	296
<i>Богданова Г.С.</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	299